

Natuursteen in Ninove

27/09/2014

Marleen De Ceukelaire

1. Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk
2. archeologisch park – ruines Sint Cornelius- en Sint-Cyprianusabdij
3. Abdijpoort
4. Koepoort
5. Huis Doremont (Raadskelder)
6. Woonhuis
7. Oud gemeentehuis
8. Watermolen

Ninove, de oudste, de stoutste en de wijste....

Deze bijvoeglijke naamwoorden heeft Ninove te danken aan Sanderus, de geschiedschrijver die in 1644 de stad een beetje spottend zo omschreef.

De oudste, omdat haar naam slechts één letter verschilt met "Ninive", indertijd de hoofdstad van Assyrië uit het oude testament. De stoutste, vermits ze, volgens de legende, de vijand met open poorten durfde opwachten ...De wijste, omdat haar verenigingen geen nar hadden. Indien nodig, leverde een naburige stad de nar ...

In de volksmond worden de inwoners van Ninove wortelkrabbers genoemd. Deze spotnaam hebben ze danken aan hun geniale oplossing bij het ontbreken van een deurgrendel. Lang, heel lang geleden bedachten de Aalstenaars het plan Ninove in te nemen. Totaal verrast wilde de poortwachter de Koepoort afsluiten, maar de grendel was zoek. Daarom nam hij vlug een wortel als noodoplossing... Komt daar een ezel langs, die de wortel opvreet en de stadspoort stond wagenwijd open voor de vijand. Zo kregen de Aalstenaars "vrije toegang" tot de stad.

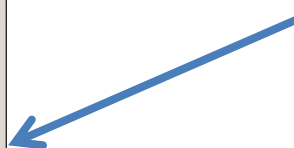
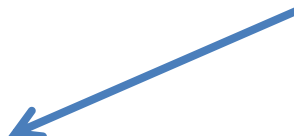
Steevast hoort men nog over de Ninovieters spreken als over de "Stekskesmannen". Terecht, vermits de luciferindustrie, meer nog dan de textielnijverheid, decennia lang aan honderden mensen werkgelegenheid heeft verschaft. In 1974 heeft het laatste lucifersbedrijf, Ninove Match, zijn poorten definitief gesloten. De productie ging naar Geraardsbergen en nog later naar Hongarije.

Ninove is de meest zuidelijke gemeente van het Scheldeland. Het leunt enerzijds aan bij de Vlaamse Ardennen en anderzijds bij het Pajottenland.

Belangrijkste gesteenten :

GEOLOGISCHE TIJDSCHAAL							
Miljoenen jaren	EON	ERA	PERIODE	TIJDVAK	TIJDSNEDE	NATUURLIJK BOUWMATERIAAL	
0.0117	FANEROZOÏCUM	CENOZOÏCUM	Kwartair	Holoceen		basaltlava, tufsteen van de Eifel	
1.806				Pleistoceen			
5.332			Neogeen	Mioceen	Pliocene	Gelasiaan Piazenciaan Zandceen	ijzerzandsteen Bateig
					Messiniaan Tortoniaan Serravalleiaan Langhiaan Burdigaliaan Aquitaniaan		
23.03			Paleogeen	Oligoceen	Chattiaan Rupeliaan		Ledesteen Brusseliaanse, Gobertange steen Veldsteen, Ieperiaanse steen Kwartsiet van Tienen, Bray, Wommersom
33.9 ± 0.1					Eoceen	Priaboniaan Bartoniaan Lutetiaan Ypresiaan	
55.8 ± 0.2				Paleoceen	Thanetiaan Selandiaan Daniaan		
65.5 ± 0.3							
99.6 ± 0.9			MESOZOÏCUM	Krijt	Laat	Maastrichtiaan Campaniaan Santoniaan Coniaciaan Turoniaan Cenomaniaan	Silex, steen van Maastricht Avesnessteen, steen van Crazannes, Richemont, tuffeau van Usseau
		Vroeg			Albiaan Aptiaan Barremiaan Hauteriviaan Valanginiaan Berrassiaan	Bentheimer zandsteen	
145.5 ± 4.0		Jura		Laat	Tithoniaan Kimmeridgiaan Oxfordiaan	Savonnières steen, Portland steen Reffroy steen, St-Joire steen Euville steen	
				Midden	Calloviaan Bajociaan Aaleniaan	Massangis steen	
164.2 ± 4.0				Vroeg	Toarciaan Pleinsbachiaan Sinemuriaan Hettangiaan	Luxemburgse zandsteen	
175.6 ± 2.0		Trias		Laat	Rhaetiaan Noriaan Carniaan	Italiaanse porfier	
199 ± 0.6			Midden	Ladiniaan Anisiaan			
~228.7 ~245.7			Vroeg	Olenekiaan Induaan			
251.0 ± 0.4		Perm	Lopingiaan	Changhsingiaan Wuchiapingiaan	Italiaanse porfier		
299.0 ± 0.8			Guadalupiaan	Capitaniaan Zordiaan Roadiaan			
			Cisuraliaan	Kunguriaan Artinskiaan Sakmariaan Asseliaan			
318.1 ± 1.3	PALEOZOÏCUM	Carboon	Pennsylvanisch	Laat	Gzheliaan Kasimoviaan	Maaskalksteen van Vinalmont noir de Basècle Doornikse kalksteen Blauwe Hardsteen psammieten van de Condroz koraalkalksteen van Hautmont noir de Golzinne	
				Midden	Moscoviaan		
Vroeg				Bashkiriaan			
328.3 ± 1.6			Mississippiaan	Laat	Serpukhoviaan		
345.3 ± 2.1				Midden	Viseaan		
359.2 ± 2.5				Vroeg	Tournaisiaan		
385.3 ± 2.6		Devoon	Laat	Famenniaan Frasniaan	psammieten van de Condroz koraalkalksteen van Hautmont noir de Golzinne		
397.5 ± 2.7			Midden	Givetiaan Eifelliaan			
416.0 ± 2.8			Vroeg	Emsiaan Pragiaan Lochkoviaan			
443.7 ± 1.5		Siluur	Pridoli Ludlow Wenlock Llandovery	Lappia Green Belgische porfier			
488.3 ± 1.7	Ordovicium	Laat Midden Vroeg	Natuurleien				
542.0 ± 1.0	Cambrium	Furongiaan Midden Vroeg	Chinese oölitische steen				
PRECAMBRIUM						basalt van Fuding Rustenburg	

Ledesteen

Geelbeige kleur

Fossielen: typisch: kleine nummulieten (kopspeldjes),
-maar ook oesters, Turritella; Ditrupa

Formaat: meestal groter dan baksteen, blokken met onregelmatig oppervlak

Huidige ontginning: Balegem → balegemse steen

Gebruik: heel Vlaanderen en deel Nederland

Brusseliaanse steen

Witte kleur

Geen fossielen

Baksteenformaat

Winning rond Brussel (oosten – zuidoosten)

Gebruik: in Oost-Vlaanderen als vervanging van Ledesteen

Gobertangestein

Wit met witte streepjes en grijze vlekken (kalkbandjes en bioturbatiegangen)

Geen fossielen

Baksteenformaat

Huidige winning : Gobertange

Gebruikt : vervanging van Ledestein en Brusseliaanse steen

Veldsteen

Groenig, met donkere glauconietstippen

weinig fossielen

Breuksteen, geen regelmatige formaten

Huidige winning : geen

Gebruikt : romaanse periode, funderingen, muren

leperiaanse steen

Roestbruine kleur

Fossielen : grotere nummulieten (rijstkorrels), maar ook Turitella

Formaat : groter dan baksteen, meestal blokken, geband uitzicht

Geen winning meer, vroeger streek Ninove - Geraardsbergen

Gebruik : vooral zuiden Oost-Vlaanderen, over heel Oost-Vlaanderen sterk beperkt (1 steen)

Belgische Blauwe Hardsteen

Grijze kleur

Veel fossielen – koralen – schelpen - crinoïden

Zeer grote formaten mogelijk

Belangrijkste winning : Soignies

Gebruikt : over heel België

Belangrijke monumenten :

1. Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk (18de eeuw – Barok)

Na de verwoesting van de romaans-gotische abdijkerk tijdens de godsdienstoorlogen werd besloten tot een nieuw kerkgebouw. Bedoeling was een gotische kerk op te trekken zoals gebruikelijk. In die zin werden dan ook de plannen getekend. Jammer genoeg werden na een korte opbouw boven de grondvesten de werken stil gelegd. Het is abt Ferdinand Van der Haeghen (1712-1754) die het nodige geld verzamelde om de kerk te bouwen. Als groot voorstander van de nieuwe stijl wordt het hele gebouw afgewerkt in barok.

Steengebruik : Hoofdzakelijk Ieperiaanse steen, restauratie franse Massangis, omheining Luxemburgse steen

2. archeologisch park – ruines Sint Cornelius- en Sint-Cyprianusabdij (13de eeuw)

Van de abdijgebouwen is - behalve de monumentale kerk - weinig bewaard gebleven, maar de archeologische site naast de Onze-Lieve Vrouw Hemelvaartkerk geeft een beeld van de vroegere bouwcampagnes van de Premonstratenzers.

Steengebruik : Veldsteen, Ledesteen

Rolandomi

www.delcampe.net

3. Abdijpoort, ook St-Corneliuspoort & Veldpoort genoemd (17de eeuw).

Hoofdzakelijk Ieperiaanse steen, Lomperik in Belgische Blauwe Hardsteen

4. Koepoort – stadspoort, herbouwd rond 1600.

Ninove, dat stadsrechten verwierf in de 14de eeuw, werd verdedigd door de burcht, een toren en een aarden omwalling, onderbroken door vier stadspoorten. De poorten verschaften toegang tot de stad via de vier belangrijke invalswegen. De Koepoort gaf toegang tot de Nederwijk (vandaar ook "Nederwijkpoort"), de Kouter en de Dendermeersen. Alle poorten deden in vreedstijd dienst als woning voor arme lieden, opslagplaats voor poeder en wapentuig, gevangenis. Eind 18de eeuw waren drie van de vier Ninoofse stadspoorten afgebroken. Dat de Koepoort de sloophamer overleefde dankt ze allicht aan het feit dat zij het minst in de weg stond van de stad die zich stelselmatig uitbreidde. Koepoort, waarvan voor het eerst sprake is in 1397, onder de benaming "Warmoespoort" werd ca. 1600 totaal herbouwd. Zij werd opgetrokken in zandsteen uit de groeven van Geraardsbergen en deed na haar herstelling officieel dienst als stadsgevangenis. Na stadsgevangenis werd de Koepoort achtereenvolgens verblijfplaats van de stedelijke vrijwillige brandweer en de bibliotheek. Daarna werd ze gebruikt als zaaltje voor socio-culturele organisaties.

Steensoorten : Ledesteen, Ieperiaanse steen, Brusseliaanse steen.

5. Huis Doremont (Raadskelder) (16de eeuw)

Huis Doremont, tegenwoordig beter gekend als de Raadskelder, ligt aan de Graanmarkt in Ninove. Het is slechts een fragment van een imposant complex dat tot in de 19de eeuw mee het uitzicht van de stad bepaalde. De geschiedenis van het gebouw zou opklimmen tot de 10de-11de eeuw. Vanaf het einde van de 14de eeuw is er meer informatie beschikbaar over het gebouw. Het was toen in handen van de invloedrijke familie de Dijn en werd daarom 'Dijnshof' genoemd. Karel van Poitiers, heer van Dormans, verwierf het gebouw in het begin van de 16de eeuw. De aan zijn titel ontleende naam 'Huis Doremont' bleef behouden tot het einde van de 18de eeuw.

Het complex, een soort burcht met vierkant grondplan en ronde torens, lag op een eiland dat langs een brug met de huidige Graanmarkt verbonden was. De brug was toegankelijk via een poortgebouw. Het werd meermaals verbouwd, en had op het einde van de 18de eeuw al veel van zijn imposante karakter verloren. Volgens de Popp-kaart werd het Doremont in de tweede helft van de 19de eeuw tot op de grond afgebroken. Enkel het poortgebouw, nu gekend als de Raadskelder, bleef bewaard. Het huis werd in 1976 beschermd als monument. De annex en de tuin vormen een beschermd landschap.

Afwerking Ieperiaanse steen

6. Woonhuis – Beverstraat 15 – Neoclassicistische stadswoning (begin 20ste eeuw)

Belgische Blauwe Hardsteen en Gobertangestein

7. Oud stadhuis – herbouwd 19de eeuw

De geschiedenis van het oud stadhuis heeft een eerste aanknopingspunt in de oudst gekende stadsrekening van Ninove uit 1389. Het betrof een vrijstaand gebouw met een oppervlakte van ca. 120 m², met muren van bak- en zandsteen. De grote stadsbrand van 1603 was er de oorzaak van dat het volledig in vlammen opging.

Toren : Ieperiaanse steen, plint : Ieperiaanse steen

8. Watermolen abdij, 1645; gelegen op de Molenbeek.

De kern van het gebouw dateert van 1685, toen een nieuwe watermolen opgetrokken werd. In 1758 volgden verbouwingswerken die de molen met de abdij verbond. In de 19de en de 20ste eeuw was hier een brouwerij aanwezig.

Ieperiaanse steen, Brusseliaanse steen, Ledesteen, Maaskalksteen (ondermuur).

